

Revizor – NIKOLAJ VASILJEVIČ GOGOL (*1809 †1852)

<u>Námět:</u>	Ruský venkov 1. poloviny 19. století.
<u>Téma a motiv:</u>	Očekávaný příjezd revizora do ruského městečka; hloupost, podvod, úplatnost, lež
<u>Časoprostor:</u>	Nespecifikované malé ruské městečko, místní hostinec; v 30. letech 19. století (vláda cara Mikuláše I.)
<u>Kompoziční výstavba:</u>	5 dějství (aktů); chronologický děj (I. EXPOZICE, II. KOLIZE, III. KRIZE, IV. PERIPETIE, V. ZÁVĚR) groteskno (groteskní) = komický, směšný
<u>Literární druh a žánr:</u>	druh: drama – žánr: satirická komedie
<u>Vypravěč:</u>	vypravěč se neuplatňuje er-forma
<u>Postavy:</u>	hejtman - starší a poměrně inteligentní a důvěryhodný, i když se mu nepodaří prohlédnout Chlestakovovy lži. Vystupuje poměrně solidně Anna Andrejevna - hejtmanova žena, zvědavá, marnivá a hádavá, působí nafoukaně Chlestakov - podvodník, upřímný, nebojí se říct, co si myslí, vychytralý a vychloubačný Osip - sluha Chlestakova, chytrý, rychleji se dovtipí, požitkářský a mírně škodolibý Marie Antonovna – dcera hejtmana, kterou hejtman nabídne Chlestakovovi Bobčinskij a Dobčinskij – oba dosti zvědaví, současně však poněkud jednodušší a malicherně hádaví Pošt mistr – prostoduchý
<u>Vyprávěcí způsoby:</u>	přímá řeč hejtmana a Chlestakova, scénické poznámky
<u>Typy promluv:</u>	dialog (hejtmana a Chlestakova), občas monolog
<u>Jazykové prostředky a jejich funkce ve výňatku:</u>	spisovný jazyk, převážně hovorové výrazy: (<i>míň, trčím, machr, Pitomý jak necky</i>), slovy stylově neutrální i zabarvená (<i>křupan, mizera</i>); archaismy (<i>gáže, pár loket</i>), <i>satira</i> , zdobnělina (<i>krámek</i>) scénická poznámka: (<i>klepe se</i>), (<i>Zamyslí se.</i>) apoziopeze: <i>Hmotná tíseň...</i> řečnická otázka: <i>A co má být?</i>
<u>Tropy a figury a jejich funkce ve výňatku:</u>	frazém: (<i>padni komu padni</i>) elipsa: <i>dát vysázet pětadvacet (ran)</i> metonymie: <i>by mi i na život sáhli; Hele ho, kam to zahrál!</i> hyperbola: <i>gáže mi nestačí ani na chleba se solí</i>
<u>Kontext autorovy tvorby:</u>	1809 – 1852, ruský prozaik a dramatik ukrajinského původu představitel ruského romantismu s velmi silnými prvky kritického realismu (považován za zakladatele je v ruské literatuře)
<u>O autorovi:</u>	<ul style="list-style-type: none">vlastním jménem Mykola Hoholnarodil se 1. dubna 1809 v Soročinci u Poltavy (Ukrajina)pocházel z rodiny drobného, národně uvědomělého šlechtice, který psal ukrajinsky básně a komedie

- v Petrohradě pracoval jako úředník a **věnoval se historii**
- v té době už slavil první úspěchy, svým nadáním literárně zachytil to, co prožil a o čem slýchal ve svém rodném kraji
- roku 1831 začal psát své **osobité prózy**. Spojením grotesknosti a ironičnosti s osudovou tragikou
- hrdinů povídek navázal Gogol na Puškina a ovlivnil Dostojevského
- odsuzoval společnost složenou z chladných, malicherných, všedních povah.
- **Jeho ideálem byla mravně dokonalá společnost.**
- **byl to mistr satiry**
- psal komedie, romány, povídky
- je **považován za zakladatele ruského realismu**

Gogol = satira

- ostrá satira, smysl pro humor – velice útočný
- poukazuje na byrokracii, pokřivenou peněžní morálku, ústup duchovních hodnot
- vysmívá se úplatným úředníkům, příživníkům, nadutým pánům, hlupákům
- **v díle se prolíná realismus s romantickými prvky**

Dílo:

- 1) petrohradské povídky – Podobizna, Bláznovy zápisky, Plášť - - cyklus povídek, hrdiny jsou zajímaví lidé z Petrohradu
- 2) povídkové knihy – **Večery na samotě**, **Dikaňky** - žertovně a strašidelně laděné příběhy
- 3) trilogie – **Mrtvé duše** - první díl plánované trilogie, kritika statkářů
- 4) komedie - **Ženitba**, **Hráči**

Literární / obecně kulturní kontext:

Jedná se o zakladatele ruského realismu; představitel ruského romantismu.

REALISMUS

- odvozen od slova reálný (realis) = skutečný, opravdový
- realismus = „škola upřímnosti v umění“ | od 2. pol. 19. stol.
předchůdci realismu: **H. de Balzac, Stendhal, G. Flaubert**
- snaží se zachytit skutečnou podstatu věcí, opravdovost, pravdivost v celé její složitosti, hledat
- vzájemné vztahy, příčiny, důsledky nějakého jevu → **nejčastějším žánrem román**
realistický hrdina: typický hrdina, vyvíjí se jeho myšlenky a názory
- **nově se uplatňují hovorové výrazy, archaismy, dialekty**
- vliv na realismus měl filozofický směr pozitivismus (spojen s A. Comtem)
 - rozvinutá fáze realismu soustředěná na kritiku poměrů = kritický realismus

Vrstevníci + realisté:

- Rusko např. **Fjodor Michajlovič Dostojevskij** (Zločin a trest; Idiot) nebo **Lev Nikolajevič Tolstoj** – zjevně nejslavnější ruský spisovatel (Vojna a mír, Anna Kareninová), **Anton Pavlovič Čechov** – ovlivnil vývoj světové prózy i dramatu (Tři sestry, Višňový sad)
- Francie **Honoré de Balzac** (Lidská komedie)
- Anglie **Charles Dickens** (Oliver Twist), **Charlotte Brontëová** (Jana Eyrová)
- České země **Karel H. Borovský** (Král Láva, Tyrolské elegie), **Jan Neruda** (Povídky malostranské)

ROMANTISMUS

- vznikl v Anglii na počátku 19. stol., rozšířil se do celé Evropy, někde vydržel do konce 19. st.
 - požaduje se tvůrčí svoboda, nezávislost, touha po harmonii s přírodou
 - navazuje na tendence preromantismu
 - není jen umělecký styl, ale životní pocit, postoj člověka (**cit, svoboda, jedinec**)

Obsah:

I.

Bezvýznamný úředník Chlestakov přijel do města se svým sluhou již před 14 dny. Ubytoval se v hostinci a všechny své peníze prohrál v kartách. Přije mu štěstí, městský hejtman právě dostal dopis od přítele z Petrohradu, že městečko navštíví nebo už navštívil revizor. Díky poštmistrovi se to všichni brzy dozví. Protože lidé nemají čisté svědomí, neboť berou úplatky, kradou a všude je nepořádek, revizora se bojí. Dva statkáři považují za revizora Chlestakova a rychle tu novinu rozšíří po městě. Aby revize dobře dopadla, snaží se představitelé města Chlestakova podplatit.

II.

Chlestakov dlouho neví, proč se najednou setkává všude s takovou pozorností a úctou. Když to pochopí, začne využívat hlouposti místních. Protože nemá žádné peníze, rád přistoupí na jejich hru. Hejtman ho ubytuje ve svém domě, tváří se, že nic nevidí, když mu svádí manželku, a nakonec mu nabídne i ruku své dcery. Ostatní mu poskytují „půjčky“ a všichni mu přinášejí různé dary. Chlestakov se vychloubá, jak je bohatý, kde všude byl a jaké má známosti.

III.

Chlestakov navštíví ústavy a hejtmanův dům. Hejtmanova dcera a manželka se nemohou dočkat a snaží se vystupovat co nejlépe. Vychvalují Chlestakova a on se naparuje, že je spisovatel.

IV.

Chlestakov se vžívá do role revizora a skoro si myslí, že jím je. Kdyby se jeho sluhovi Osipovi nepovedlo včas svému pánovi vysvětlit, že takový podvod se dlouho neudrží v tajnosti, nedošlo by mu to a dočkal by se odhalení a vyhnali by ho jako psa. Proto namluvil hostitelům, že odjíždí za svým bohatým strýcem pro svolení k sňatku, a včas zmizí. Před svým odjezdem napsal dopis příteli, ve kterém mu vyprávěl komedii, kterou s úředníky městečka sehrál.

V.

Dopis otevře poštministr, vše zjistí a hned běží k hejtmanovi. Hejtman a všichni ostatní strašně zuří, když vtom přichází městský strážník a oznamuje, že přijel skutečný revizor.